

Социологическа програма

Социологическата програма, която през 2009 г. възобнови своята функция като самостоятелна структурна единица в рамките на Центъра за изследване на демокрацията, продължи и през 2011 г. укрепването на капацитета си в разработването и изпълнението на изследователски проекти в ключови социално-икономически области на национално и европейско ниво. В своята дейност Социологическата програма се фокусира върху следните основни приоритети:

- **Политики за интеграция на мигрантите и уязвимите групи:** През изминалата година Социологическа програма затвърди позицията си като звено със значим изследователски и аналитичен потенциал в областта на миграцията. Програмата разработи методи и показатели за оценка на постигнатите резултати и въздействието на политиките за интеграция на мигранти. През 2011 г. програмата разшири своя обхват на дейност чрез включване на други уязвими групи (деца жертви на насилие и трафик, малцинства) в своите анализи и изследвания.
- **Популяризиране и защита на човешките права:** Социологическата програма приложи качествени и количествени методи в изследване, проведено в три региона на страната, за осведомеността на служителите на „Охранителна полиция“ относно основните човешки права и борбата с дискриминацията.
- **Предотвратяване на тормоза в интернет пространството:** Заедно с Българския център за безопасен интернет, създаден като част от Програмата за информационното общество на Фондация „Приложни изследвания и комуникации“, Социологическата програма участва в разработването на диагностичен инструмент за идентифициране на рисковете, свързани с упражняване на насилие в интернет.
- **Оценка на публичните политики и програми:** Социологическата програма увеличи капацитета си за разработване на методи и индикатори за мониторинг и оценка на публичните политики и програми в няколко ключови области (миграция и интеграция, правосъдие и вътрешни работи, насилието срещу деца). Бяха разработени методологии за идентифициране на добри практики, за оценка на социалното въздействие, за оценка на програмите в областта на интегрирането на деца жертви на трафик.
- **Развитие на експертен опит и насърчаване на институционалното сътрудничество:** Експерти от Социологическата програма пре-

доставят методологическа подкрепа и сътрудничество на външни организации (например, чрез участие в Консултативния съвет към Министъра на регионалното развитие и благоустройството и проекти на МВР).

I. Политики за интеграция на мигранти и уязвими групи

Образователна интеграция на бежанците и децата, търсещи убежище

През 2011 г. Социологическата програма продължи да работи по проекта *“Интегриране на децата на бежанци и търсещите убежище в системата на образованието в държавите-членки на ЕС: Оценка и насърчване на добри практики”* (INTEGRACE). Докладите и ситуационните анализи за всички държави-членки на ЕС бяха подготвени въз основа на методология за

идентифициране на добрите практики, разработена от експертите на проекта. В резултат на това в началото на 2012 година ще бъде публикуван наръчник, съдържащ националните доклади и оценките на добрите съвременни практики. Партньорите по проекта ще обсъдят структурата и съдържанието на наръчника по време на предстоящия семинар по проект INTEGRACE през декември 2011 г.

На 18 и 19 януари 2011 г. Центърът за изследване на демокрацията организира семинар за изграждане на капацитет като част от проекта INTEGRACE. Целта на семинара бе да

По време на семинара за изграждане на капацитет

По време на семинара за изграждане на капацитет

се изяснят въпросите, свързани с методологията при подготовката на националните доклади, както и при оценката на съществуващите политики, програми и практики. Участниците в семинара бяха проф. Дейвид Ингълби от Университета в Утрехт, Холандия, д-р Нандо Сигона от Оксфордския университет, проф. Кристина Иглицка от Центъра за международни отношения във Варшава, проф. Мати Хайдметс, Университет на Талин/„Фондация Интеграция“, Естония, проф. Анна Кръстева от Нов български университет, проф. Ингегерд Рюдин и д-р Улрика Съoberг от Университета в Халмстад, Швеция, д-р Джузепе Рома – директор на Фондация CENSIS, Италия, Анна Италия и Луиджи Белези от CENSIS – Италия, Хелмут Сакс и Сабине Мандл от Лудвиг Болцман институт за правата на човека (ViM) във Виена, експерти на Центъра за изследване на демокрацията – доц. Андрей Нончев (координатор на проекта), Николай Тагаров (мениджър на проекта и модератор на семинара), д-р Мила Манчева, Светла Енчева, Кристина Георгиева и Марио Баталини.

Като част от проекта бяха подготвени 31 доклада. Основните заключе-

ния и препоръки на българския доклад, изготвен от експерти на Центъра за изследване на демокрацията, бяха насочени към нуждата от усъвършенстване и подобрене на следните ключови области:

1. Достъп до образователната система и записване
2. Качество на образованието
3. Защита на уязвимите групи деца
4. Участие и овластяване

Достъп до образователната система и записване

Редица несъвършенства бяха идентифицирани в процеса на подготовката на децата на бежанците и търсещите убежище (ДБТУ) за записване в училище. Те са както структурни, така и методологически. Българският езиков курс и стаята за обучение, организирани в Държавната агенция за бежанците (ДАБ), са създадени, за да отговорят на езиковите и образователните нужди на малката и динамична група от ДБТУ непосредствено след тяхното пристигане в България. Констатираните несъвършенства могат да послужат

Таблица 1. Молби за убежище в България по години; дял на децата

Година	Брой подали молби за убежище	Жени	Непридружавани непълнолетни	Деца	Деца %	Забележки
1993	276			72	26,0 %	(Данните на ВКБООН съчетат 217 деца за 1993 – 1994)
1994	561			143	25,5 %	
1995	451			121	26,8 %	
1996	283	50		31	11,0 %	
1997	429	47		34	8,0 %	
1998	834	139		157	18,8 %	
1999	1349	293		308	22,8 %	
2000	1755	294		289	16,5 %	
2001	2428	343		460	19,0 %	
2002	2888	323		289	10,0 %	
2003	1549			193	12,5 %	
2004	1127		233	286	25,4 %	
2005	822		159	201	24,5 %	
2006	639		73	102	16,0 %	
2007	975	98	23	122	12,5 %	
2008	746	130	109	122	16,4 %	По данни на ВКБООН има 13 непридружени малолетни
2009	853		8	100	11,7 %	
2010	825		68	114	13,8 %	По данни на ВКБООН има 22 непридружени малолетни

Изтогници: ДАБ, ВКБООН, Кръстева 2006, 182-183 (таблицата е в процес на подготвяне, липсващите данни са изисквани). Данните за непридружените деца са взети от Държавната агенция за бежанците от 1994 нататък. Между 1993 и 2003 г. в статистиката не се прави разлика между придружени и непридружени деца.

като основа за създаването на добра практика в областта на интегрирането на тази уязвима група в българската образователна система. На първо място, българският езиков курс и стаята за обучение трябва да бъдат разделени и ръководени от различни учители. Това се налага поради факта, че те обслужват различни нужди и са насочени към различни групи от ДБТУ – тези, които току-що са пристигнали в страната и тези, които вече посещават училище. Въпреки че ДАБ може да подsigури структурно и финансово съществуващата система по отношение на методологията и образователните процедури, надзорът върху езиковия курс и стаята за обучение е целесъобразно да се осъществява от професионални образователни институции като Министерството на образованието, младежта и науката (МОМН) и Института за чуждоезиково обучение.

Езиковият курс трябва да бъде така структуриран, че да отговаря на изискванията на изпита по български език. Освен езиковата подготовка, трябва да се осигури и преговор на основните предмети, включени в изпита. Профилът на групата от ДБТУ е много разнообразен и динамичен. Средно групата се състои от 10-15 деца на различна възраст, от различна националност и с различна продължителност на посещение. Това е голямо предизвикателство, което може да се посрещне само с помощта на специално разработена методология, реализирана от много добри учители с дългогодишен опит.

Процедурите за записване в училище на ДБТУ се нуждаят от адекватна правна основа. Действащите в момента правни норми за предоставяне на равен достъп до образование за българските граждани и ДБТУ съвсем не предлагат ефективно решение

на проблема със записването в училище. В действителност те възпрепятстват равния достъп до образование. Възстановяването на по-ранната Наредба № 3 от 27 юли 2000 г. на МОМН трябва да се обмисли сериозно заедно с редица подобрения в процедурата по записването. Нужно е да се създаде, специално подготвен за ДБТУ, унифициран приемен изпит, както и подготвителни курсове към него. Съответно, подготовката на ДБТУ в това ниво трябва да бъде напълно съгласувана с изпита.

Качество на образованието

Качеството на образованието, което се предлага на ДБТУ в българските държавни училища може да се измери най-добре с посещаемостта и представянето на учениците в училище. В настоящия момент обаче, тези два индикатора не се наблюдават, няма и официална или неофициална статистика за тях. Няколко фактора трябва да се вземат предвид, когато се говори за посещаемостта и представянето на ДБТУ. Това са оскъдните познания по български език, непознаване на българската терминология по различните учебни предмети, невъзможността на родителите да помагат на техните деца с усвояването на училищния материал и недостатъчните финансови средства, с които разполагат семейства (Топалова, 2009, 5-8). Всички тези фактори поставят ДБТУ в уязвима позиция в училище и изискват създаването на помощни програми, които да отговорят на специфичните им нужди, да ги ангажират напълно в образователния процес и в крайна сметка да доведат до подобряване на качеството на тяхното образование. Редица мерки могат да се предприемат за подобряване на качеството на образованието на ДБТУ в българските държавните училища.

- Пренасочване на ресурсни учители за специализирани консултации
- Възможност за осигуряване на допълнителни (индивидуални) класове
- Избор на най-подходящ учебник за изучаване на български от чуждестранни ученици
- Създаване на правила за подготовка на учители, които преподават български като втори език в държавните училища
- Осигуряване на превод на родителите. Възможността родителите да общуват ефективно с учителите и училищната администрация е от изключително значение за образователната интеграция на ДБТУ.
- Наемане на училищни асистенти с познания по майчиния език на ДБТУ, които да съдействат за ефективната комуникация между учителите и децата, които са в процес на усвояване на българския език.
- Осигуряване на безплатни учебници и материали на ДБТУ от всички възрасти, както и джобни пари за закуски и обяд в училище и средства за закупуване на дрехи.
- Подкрепа на учителите обучаващи ДБТУ. На такива учители трябва да се осигурят обучения по междукултурни взаимоотношения, които да им дадат адекватни познания за социалните, политическите и културните особености на страните, от които идват техните ученици.

Защита на уязвимите групи деца

Препоръчително е да се подобри защитата на ДБТУ в етапа преди записване в училище. Периодът между задържането и кандидатстването за записване в училище е свързан с

редица практики, които засягат правата и благосъстоянието на ДБТУ. Те могат да включват случаи на разпит на границата без присъствието на родителите или адвокатите на децата, продължителна регистрация, която може да продължи до няколко месеца и настаняване в Имиграционния център за задържане в Бусманци, където децата са жертва на ограничителен режим без всякаква свобода на движение. Тези практики допълнително засилват стреса и травмата, които ДБТУ вече преживяват, и допълнително затрудняват тяхната образователна интеграция, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план.

Крайно необходимо е да се въведе задължителна психологична подкрепа в училищата, където ДБТУ са записани. Според сега действащата правна рамка, само училища с над 500 ученици имат право на училищен психолог. Училищата с по-малък брой деца не разполагат със средства за осигуряване на такъв тип услуги.

Предпазните мерки трябва да бъдат подобрени по отношение на най-уязвимата група от ДБТУ – непридружени/разделени от родителите им непълнолетни. Необходими са подобрения в правните и институционални механизми по отношение на приемането и интегрирането на непридружените ДБТУ. В съответствие с принципите на реформата за деинституционализация на услугите, свързани с грижите за децата, усилия трябва да се инвестират и в създаването на приемни семейства за обгрижване на такива деца. Целесъобразно е и да се създават алтернативни форми на настаняване, следвайки принципа за най-добрия интерес на децата и тяхната безопасност. Възможно е и изграждането на институция, която да оказва подкрепа и защита на непридружени ДБТУ, изцяло съобразена

с техните специфични нужди, включително и тези, свързани с образованието им.

За да се осигури по-ефективна защита срещу прояви на ксенофобия или расизъм в училище, съответните институции трябва да разработят дългосрочна програма за квалификация на учителите, обучаващи ДБТУ. На тези курсове учителите ще придобият познания за това как се възпитава в толерантност и как да се насърчава межкултурния диалог сред ученици от различна националност, религия и култура.

Участие и овластяване

Липсата на детски градини за ДБТУ под шест годишна възраст тежко засяга шансовете им за интеграция в приемащото общество и по-специално последващото им включване в българската образователна система. Невъзможността ДБТУ между 1 и 6 години да посещават детска градина ги прави неподготвени за училище. Докато ДБТУ формално имат право да посещават детска градина, настоящите правила ефективно ги лишават от достъп до нея в процеса на конкуренция с местните деца. Действащите правила за записване на децата в общинските детски градини трябва да бъдат преосмислени по отношение на ДБТУ. Отговорните институции, имащи отношение към БДТУ, трябва да поискат експертни консултации със служителите на Столична община с цел запознаване с проблема и инициране на адекватни изменения на сега действащите правила. Реалният достъп на ДБТУ до общинските детски градини ще даде възможност и време на техните майки да вземат участие в професионални обучения и курсове на Националната програма за интеграция на бежанците. Това ще улесни адаптацията им в приемащо-

то общество, ще подобри езиковите им познания по български и ще увеличи шансовете им за заетост.

По отношение на достъпа до образование на непридружените/разделените от родителите им ДБТУ трябва да се има предвид тяхната възраст (71 % от тях са на възраст 16-17 години), техният опит и техните дългосрочни нужди. Докато повечето от тези деца са преживели неща, които са ги принудили да узреят и пораснат по-бързо, те се очаква или да учат заедно със 7-8 годишни деца в първи клас, или да останат ефективно затворени в институциите, осигуряващи грижа на децата, без възможности за професионално обучение и смислена перспектива за бъдещето. Трябва да се изработят специално пригодени програми за непридружени/разделени от родителите им ДБТУ в по-напреднала възраст, които да им дадат възможност за посещение на различни професионални курсове и участие в алтернативни форми на образование като вечерни училища, индивидуални преподаватели или програми за самообучение.

Трябва да се отбележи, че някои от идентифицираните пропуски в сегашната система са поставени високо в дневния ред на съответните институции в България. Предстои да се вземат специални мерки за изменение на Закона за убежището и бежанците, както и да се възстановят по-рано отменените разпоредби относно записването на ДБТУ в българските държавни училища. Предстои също така и разширяване на обхвата на Наредба N 3 от 19 юни 2009 г. на МОМН, по отношение на групата на ДБТУ. Засега само чуждестранни ученици от ЕС и страните от ЕИП имат достъп до допълнителни безплатни курсове по български език.

Реинтеграция на деца жертва на трафик (ARECHVIC)

През септември 2010 г., Социологическата програма спечели проект на тема: „Подпомагане и реинтегриране на деца – жертви на трафик: насърчаване и оценка на добри практики в страните-изтогник и страните-дестинация“. В този проект Центърът за изследване на демокрацията си сътрудничи с Лудвиг Болцман Институт, Австрия, Фондация CENCIS – Италия, Хора в Нужда, Словакия, Университета в Пет, Унгария и Организацията за подкрепа на жертвите на престъпления, Швеция. Проектът има за цел да направи оценка на политиките и напредъка, свързани с оказване на адекватна подкрепа и защита на трафикираните деца в три страни на местоназначение (Италия, Австрия, Швеция) и три страни на произход (Словакия, България, Унгария). Анализът ще се базира на утвърдена методология за оценка на политики и програми, която може да се прилага и в другите страни от ЕС. За разработването му са използвани следните международни инструменти и ръководства: „Ръководство за защита на деца жертви на трафик“ (УНИЦЕФ), „Наръчник за подпомагане на жертвите“ (Международната организация по миграцията), „Насоки за развитие и прилагане на цялостна борба с трафика на хора“ (Международен център за развитие на миграционната политика), „Ръководство за борба с трафика на хора“ Организацията на обединените нации за наркотици и престъпления (UNODC), докладът на Европейската агенция за основните човешки права (FRA) „Разработване на индикатори за защитата, зачитането и насърчаването на правата на детето в Европейския съюз“. Идентифицирането на най-добрите практики ще допринесе за утвърждаване на дългосрочни устойчиви програми

в помощ на трафикираните деца и тяхното пълно реинтегриране в обществото.

Първият семинар по проекта ARECHEVIC ще се състои на 12-13 декември 2011 г. На него партньорите ще обсъдят националните доклади, както и структурата на сравнителния доклад за най-добрите практики за реинтегрирането на деца жертва на трафик.

II. Популяризиране и защита на човешките права

Европейска полиция и човешки права

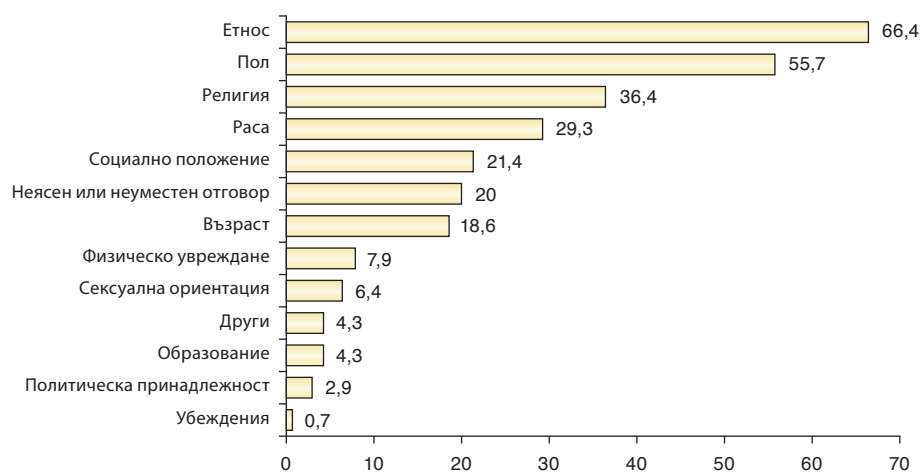
Социологическата програма участва в изпълнението на проект „Европейска полиция и говешки права“, който се осъществява в партньорство между Главна дирекция „Охранителна полиция“-МВР, Академия на МВР, Институт по психология на МВР, Комисията за защита от дискриминация, Център за изследване на демокрацията, Български хелзинкски комитет, Белгийската федерална полиция, Германска полиция (Криминална полиция на провинция Баден-Вюртемберг) и Полската полиция (Варшавска градска полиция).

Фокусът на проекта е поставен върху недискриминационното поведение, като очакваният резултат е създаване на обучителна мрежа и гъвкава методика за обучение на полицейски служители. Целта на проекта е на базата на периодични обзори на полицейската практика да се провеждат тематични обучения по права на човека с възможност за актуализация и адаптиране на учебните модули. Методиката следва да предлага интерактивен и интердисциплинарен подход и ситуативно модулно

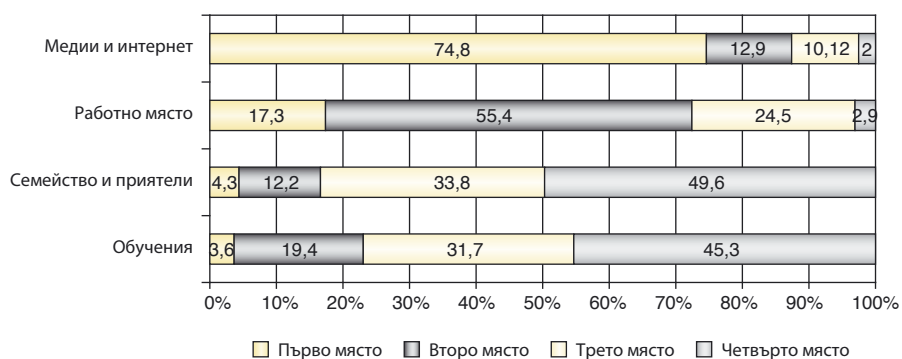
Фигура 5. Признаци на дискриминация

Моля, избройте признаци на дискриминация, които са Ви известни:

Фигура 6. Източници на информация

Откъде най-често получавате информация за спазването на правата на човека и защитата от дискриминация?

обучение по казуси от полицейската практика.

В рамките на проекта експерти на Социологическата програма проведоха изследване за да се получи реалистична представа за предизвикателствата, с които се сблъскват полицейските служители при зачитането на основни човешки права в хода на изпълнението на служебните си задължения. Особен акцент бе поставен върху познанията на полицейските служители в областта на дискриминацията.

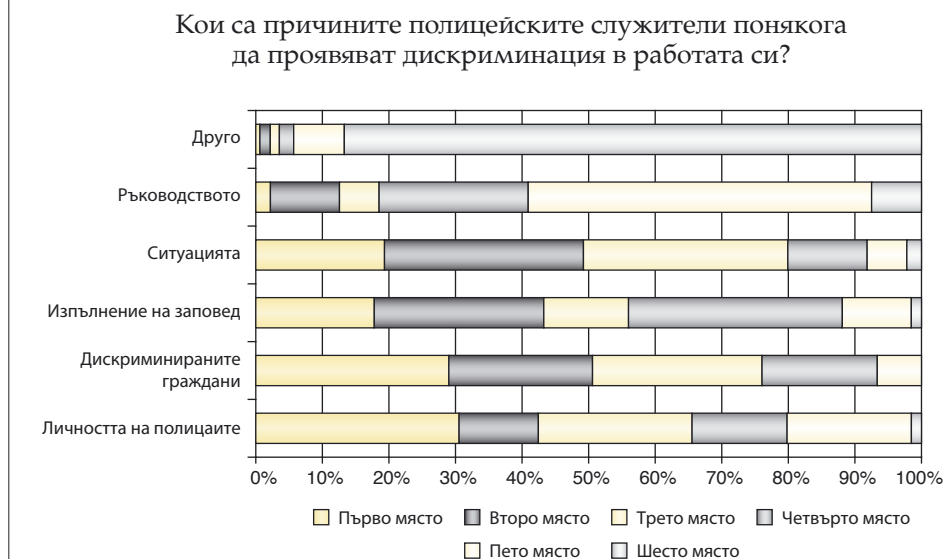
Осъществено е емпирично социологическо изследване сред 151 полицейски служители от СДВР, ОДМВР Пазарджик и ОДМВР Перник са проведени 12 дълбочинни интервюта. Беше изготвен анализ на базата на резултатите от интервютата и анкетни

те карти. Резултатите от изследването показват, че най-разпознаваемите форми на дискриминация сред полицейските служители са етническата принадлежност и пола.

Основните източници, от които полицейските служители черпят информация по темите „защита на човешките права“ и „дискриминацията“, са интернет и медиите.

Проучването на **полицейската практика и равното третиране на граждани** бе най-предизвикателната част от изследването. Екипът очакваше известна предпазливост по отношение на предоставянето на информация за прояви на дискриминация. Въпреки че отговорите на полицаяте потвърдиха до известна степен тези очаквания, те бяха по-склонни да твърдят, че дискриминацията от страна на

Фигура 7. Причини за дискриминация в полицията

полицаи към граждани съществува, но тя е производна главно на недостатъчна ангажираност към проблемите на етническите малцинства.

Когато дискриминацията е налице, според полицаите тя най-често е подбудена от дискриминираните граждани, ситуацията и личността на полицаия. Редица интервюирани полицаи считат, че полицаят „гради характер“ по време на изпълнение на своите задачи, а обученията, които получава, допринасят за неговите способности да проявява равностойно третиране на граждани.

Интересно е, че полицаите са посклонни да изберат положителни мерки, за да се предотврати дискриминация. Обучението е сред най-желаните мерки за превенция на дискриминация сред респонденти и интервюирани.

III. Превенция на тормоза в интернет

Социологическата програма, заедно с Национален център за безопасен интернет, България (част от програмата „Информационно общество“ към Фондация приложни изследвания и комуникация, които са част от групата на ЦИД) е партньор в проект, озаглавен *Оценка на заплахите от тормоз в Интернет (TABBY)*, който се осъществява в Италия, Кипър, Гърция, България и Унгария. Координатор на проекта е Департаментът по психология на Втория университет на Неапол. Останалите партньори са Университетът на Кипър, Аристотеловият университет на Солун – Гърция, Chiamamilano – Италия и Фондация ESZTER – Унгария. Проектът TABBY цели превенция на киберзаплахите и тормоза сред младежите чрез разработването на набор от

инструменти, който да е в помощ на младите хора, училищните преподаватели, педагогически съветници и родителите при идентифицирането на опасностите и рисковете, свързани с Интернет тормоза и агресивното поведение.

Сред основните дейности на проекта са:

- Подготовка на инструмент за самооценка за младежи, чрез който да се установи степента риска да станат жертва на насилие в Интернет, който ще бъде преведен на езиците на всички участващи страни;
- Подготовка на набор от инструменти в електронен формат за оценка на риска от киберзаплахи и кибертормоз за самите младежи, както и за преподаватели, педагогически съветници и училищни работници, който ще бъде разпространен в училищата;
- Подготовка на допълнителен ръчник за учители и педагогически съветници на тема кибертормоз, киберзаплахи и *секстинг* (изпращане на експлицитно сексуално съдържание) със съответните видео материали с някои случаи и примери, които биха могли да бъдат използвани в училищата. Ръчникът ще бъде на английски език, преведен на езиците на всяка от участващите страни;
- Обучение на учители, педагогически съветници и училищни работници за употребата на TABBY инструментариума.

Екипът на Социологическата програма и Национален център за безопасен интернет проведе дискусии в две фокус групи с ученици от четири български училища и една дискусия

с учители. Учениците, взели участие във фокус групите, са във възрастов диапазон 15-16 и 10-11 години. Някои от учениците, участвали във фокус групата на по-големите деца, признават, че са ставали жертва на различни форми на кибертормоз. Сред тези форми са:

- Вербално публично унижение или унижение чрез снимки, обработени на *Фотошоп*
- Кражба на акаунт или самоличност
- Различни форми на *секстинг*
- Предложения за порнография
- Предложения за срещи с непознати възрастни, представящи се за деца (“Педофилите винаги казват, че са на съвсем същата възраст”)
- Преследване и тормоз в Скайп и социалните мрежи

Децата имат различни виждания относно това как подобно поведение се третира от българското законодателство. Някои от тях смятат, че това е престъпление, докато други не го възприемат по този начин (в България кибертормозът не се третира като престъпен акт). Те отчитат, че някакво наказание е необходимо, но имат различни мнения относно това, в каква форма да бъде то. Някои вярват, че извършителят трябва да бъде изправен пред криминално обвинение, докато други смятат, че той/тя трябва да получи специализирана помощ от психолог или педагогически съветник.

Според фокус групата на по-малките ученици (11-12 години), участващи в дискусиите, е добре да се разговаря с родителите на дадено дете, за да бъде то защитено, но не всеки от тях има достатъчно доверие на собствените си родители. В много от случаите родителите имат по-нис-

ка компютърна грамотност в сравнение с децата. Повечето деца имат своите родители като приятели във Фейсбук, но не им допада контрола на родителите им върху тяхното онлайн поведение. Те смятат, че са в безопасност, ако не споделят личната си информация по интернет и ако не се срещат с непознати без позволение на родителите си или друг доверен възрастен.

В сравнение с 15-16 годишните деца, участниците в групата на по-малките деца имаха по-ясна представа за това как да съобщят за кибертормоз във Фейсбук. Изглежда, те имат по-голям опит с киберпроблемите, тъй като децата на тази възраст са по-активни потребители на социалната мрежа. Няколко години по-късно, те вече не я намират за толкова интересна.

IV. Оценка на политики и програми

През последните две десетилетия теорията и практиката на оценяването на политики и програми се разви динамично в териториален и институционален контекст. Международните институции и организации (Европейската комисия, Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, Световната банка, Програма за развитие на ООН, УНИЦЕФ и други), националните парламенти и гражданските организации все по-често прибягват до употребата на социалната оценка на политики, програми и проекти от най-различно естество и обхват. В този контекст, социологическата програма надгражда своята експертиза и методологически капацитет за извършване на оценки на обществени политики и програми със социално въздействие на национално и европейско ниво.

През 2011г. екипът на Социологическата програма разработи *Общи методологически насоки за оценяване на най-добрите практики и оценка на въздействието в обществото* като част от проекта INTEGRACE. Предложените насоки бяха разработени в съответствие с две от целите на проекта INTEGRACE и представляват ключова стъпка за тяхното изпълнение:

- Увеличаване ефективността на политиките и програмите за интеграция на бежанци и деца, търсещи убежище в ЕС
- Разработка на аналитичен инструментариум за оценка на въздействието на програми и политики за интеграция на деца-бежанци в училища.

Методологическите насоки целят да предложат общ подход за оценка на добри практики в образователната интеграция на деца-бежанци в старите страни-членки (Австрия, Италия и Швеция) и оценка на социалното въздействие на потенциални инициативи в новите страни-членки (България и Словения).

Насоките имат няколко основни цели:

- Да дефинират целите и обосновката на оценяването на социалното въздействие на най-добрите практики в областта на образователната интеграция на деца на бежанци и търсещи убежище;
- Да очертаят основните рамки на оценката на социалното въздействие на добрите практики в образователната интеграция на ДБТУ;
- Да предложат съдържанието на националните доклади за оценяване на социалното въздействие.

Оценките на социалното въздействие са ориентирани към проучването на възможностите за пренасяне на добри практики в образователната интеграция на ДБТУ от една специфична национална/местна среда в друга. Основната цел на оценяването на вече съществуващите най-добри практики на трите стари страни-членки (Австрия, Италия и Швеция) е да бъде направен анализ на това доколко и при какви условия те могат да бъдат репликирани в друг контекст. Оценката на социалното въздействие има за цел да прецени въздействието върху обществото на прилагането на дадена практика, която вече е идентифицирана и призната като добра в някоя от старите страни-членки. Основните цели на двете аналитични упрощения включват:

- улесняването на трансфера на знание от старите към новите страни-членки, позволявайки на последните да се справят по-ефективно с новите миграционни обстоятелства;
- осигуряването на база за развитие на общ европейски подход към адресирането на образователните нужди на бежанците чрез методологическо провеждане на цялостни и стандартизирани оценки.

Основните въпроси, на които оценяването трябва да даде отговор, са: може ли разглежданата практика да бъде пренесена в различна национална/местна среда? Какви трябва да бъдат предварителните условия за практиката, за да може тя да бъде осъществена успешно в различен национален и/или местен контекст?

Въз основа на идентифицираните най-добри практики и областите, които се нуждаят от подобрене, както и на подготвената методология, про-

ектните екипи на INTEGRACE разработиха три оценки на избраните инициативи в три западноевропейски страни-членки на ЕС (Австрия, Италия и Швеция) и две оценки на социалното въздействие на тяхното приложение в две източноевропейски държави (България и Словения). В процес на разработка е сравнителен доклад, който се изготвя въз основа на националните оценки. Докладът ще предостави анализ на ефективността на предлаганите методологически инструменти като значима стъпка в процеса на идентификация и трансфер на добри практики сред различните национални контексти на ЕС.

В рамките на проекта ARECHIVIC, екипът на социологическата програма разработи Методология за оценка на програмата в областта на интеграцията на деца, жертви на трафик. Методологията цели да осигури инструментариум за задълбочена оценка на степента на съответствието на държавите-членки с международните стандарти и практически насоки в тази сфера, както и да осигури ръководство на процеса на формиране на политики. Осъществяването може да бъде оценено чрез измерими индикатори.

Общата цел на методологията за оценяване на програми за подпомагане и реинтеграция на деца жертви на трафик е да повиши ефективността на изпълнението на програмата в рамките на ЕС и да разпространи в ЕС оценителни стандарти в областта.

Специфичните цели на методологията са да предоставят указания за:

- Оценка нивото на съответствие на целите на програмите за подпомагане и реинтеграция на деца жертви на трафик с международните правни стандарти и принципи;
- Оценка на процеса на изпълнение на програми за подпомагане и реинтеграция на деца жертви на трафик, включително участието на заинтересованите страни и осигуряването на адекватно финансиране;
- Оценка на резултатите на националните програми за подпомагане и реинтеграция на деца жертви на трафик в съответствие с установени измерими индикатори;
- Оценка на механизмите за мониторинг на програми за подпомагане и реинтеграция на деца жертви на трафик;
- Определяне на степента, до която предварителните условия за ефективно подпомагане на деца жертви на трафик са изпълнени;
- Оценка на резултатите на програмите за временна грижа и предпазване на деца жертви на трафик в съответствие с измерими индикатори;
- Оценка на резултатите от програмите за реинтеграция на деца жертви на трафик в съответствие с измерими индикатори.

Шестте проектни екипа на ARECHIVIC понастоящем провеждат проучвания в националния контекст на Австрия, България, Унгария, Италия, Словакия и Швеция.

* * *

Социологическата програма предоставя експертен опит, главно от методологически и аналитичен характер, при разработването на изследователски методи и инструменти за различни правителствени, граждански и академични форуми, в които взима участие, по важни за обществото проблеми.

Експертите на програмата участваха в следните инициативи през 2011 г.:

- Консултативния съвет към Министъра на регионалното развитие и благоустройството. Това е инициатива, която предлага възможност за диалог и сътрудничество между неправителствените организации и правителствените структури за повече прозрачност при формирането на публични политики.
- Разработването на проект *„Европейска полиция и човешки права“* по дейност 2а *„Оценка на състоянието на спазването на човешките права от българската полиция“* финансиран от програма *„Превенция и борба с престъпността“* на Европейската комисия.